

Výrobné objekty z Pobedimu

V roku 1984 začali pracovníci Doprastavu Zvolen s výstavbou diaľnice D-1 Bratislava - Trenčín, ktorá v úseku Piešťany - Horná Streda pretínala aj komplex sídlisk na "Jolnom poli" v choťári obce Pobedim.

Pobedim sa nachádza na strednom Považí asi 6 km severne od známeho kúpeľného mesta Piešťany, v okrese Trenčín. V jej choťári sa nachádzajú rozsiahle germánske sídliská, resp. komplex sídlisk z mladšej doby rímskej, ktoré svojim rozsahom prekračujú rámec choťára obce a zasahujú čiastočne aj do prilahlých choťárov obcí Horná Streda, Brunovce a Ostrov-Bašovce.

Sú situované na mierne vyvýšenej riečnej terase, ktorá bola vytvorená meandrovaním a zanášaním riek Váh a Dudváh. V minulosti bola sústavne podmáčaná a vytvárali sa tu bažiny a mláky. Boli to vlastne zvyšky mŕtvych ramien a meandrov spomínaných riek, ktoré po zmene vodného režimu boli zaplavované iba pri jarných povodniach. Po vybudovaní Dudvážskeho kanála v úseku Čachtice - Horná Streda (v r. 1942-1948) došlo k ich vysušovaniu a po zčelení pody JRD, rozorávaním k ich praktickej likvidácii.

Záchranné práce na výskume začali na jeseň roku 1984 a pokračovali na jar 1985. Výskum sa zamerával iba na odhumusovanú trasu diaľnice a zachytili sme ním 76 objektov, z ktorých bolo 25 výrobných.

Predstavovali batériu objektov, ktorá sa nachádzala z väčšej časti (s výnimkou troch) na východnom brehu mŕtveho ramena, ktoré pretínalo výskumnú plochu. Nachádzali sa vo viacerých radoch pozdĺž brehu, usporiadané približne šachovnicovo (obr.1). Na úrovni zachytenia sa rysovali ako tmavší obdĺžnik resp. štvorec, so zaoblenými rohmi a lemovaný súvislým pásom prepálenej zeminy hrubým 1-3 cm, ktorého rozmery sa pri jednotlivých objektoch pohybovali od 90 do 140 cm. Pri dobre zachovaných objektoch sa podarilo zistiť, že jeden roh apsidovite vystupuje

z obvodu. Výplň tvorila ílovitá hlina tmavohnedej farby spravidla bez nálezov. Iba v ojedinelých prípadoch sa našli v nich zvieracie kosti, črepy, železná troska, aj to vo veľmi malom množstve. Steny objektov boli do hĺbky 2-3 cm (niekedy však iba 1 cm), propálené, nerovné bez stop po úprave. Vo väčšine objektov boli zošikmené tak, že rozširovali podorys o niekoľko cm (od 5 do 20 cm) (obr. 2). Pod vrstvou zeminy sa nachádzala vrstva kameňov tvoriaca akýsi rošt. Kamene boli riečne okruhliaky z kryštalicích a metamorfovaných hornín. V dvoch objektoch sa našli aj vápence, v jednom bol vápenec pripražený ku kameňu kryštalickej horniny. Pozoruhodný bol aj nález hrudy nehaseného vápna, ktorá akoby ležala na kamennom rošte a nebola jeho súčasťou. Kamene mali v priemere roznu veľkosť, ktorá kolísala od 20 cm až k hrubozrnému štrku. Na nich sa nachádzali väčšie či menšie zhľuky uhľíkov (obr. 3). Za povšimnutie stojí nález väčšieho kusa dreva (trámu), ktorý bol prelomený cez jeden z kameňov. Podľa zachovaného kusa sa môžeme domnievať, že šlo o trám približne štvorcového profilu so šírkou strán 8-10 cm. Pod vrstvou kameňov sa na dne nachádzala nesúvislá vrstva uhľíkov, ktoré vytvárali zhľuky a z nich sa nám podarilo vypreparovať zvyšky drevenej trámovej konštrukcie (obr. 4). Z lepšie dochovaných zvyškov sa môžeme domnievať, že šlo o hranoly dlhé cca 50-70 cm, približne štvorcového profilu s rozmermi medzi 8-10 cm. Pochádzali predovšetkým z duba, menej boli zastupené javor, hrab obyčajný, breza, trnka a slivka. Zlomkovitosť a zlá dochovalosť dolnej drevenej konštrukcie nám neumožňuje určiť presne jej charakter a tvar. Vo väčšine prípadov nasvedčujú nepravidelnému usporiadaniu trávov na dne objektu. Dno bolo tvorené svetložltým ílom, bez ďalšej úpravy, iba v dvoch prípadoch bolo prepálené a v dvoch sa na dne nachádzal štrk. V jednom prípade sa v podložnom íle nachádzalo väčšie množstvo vápencových cicvárov.

K datovaniu týchto objektov nemáme žiadne spoľazlive nálezy. Väčšina črepov je atypická, vodou omletá a ich súvis s objektami je problematický. Napriek tomu, že podobné objekty pochádzajú z viacerých sídlisk mladšej doby rímskej na Slovensku ako Medzany (Lämiová, Schmidlová M., 1987) Peder a Šebastovce-Barca (Lämiová-Schmidlová M., 1962, 1963, 1969), Smižany

a Spišský Štvrtok (Javorský F., 1977,1978), Zemplínske Kopčany (Roth-Kolník T.,1986), Ondrochov (nepublikované), ich presná funkcia a tachológia výrobného postupu nie su bezpečne určené. Na ich použitie jestvuje niekoľko teórií, z ktorých každá má svoje dovody pre a proti. Podrobnejšie sa nimi zaoberáme v pripravovanej študii pre Slovensku archeológiu o sídliskách z mladšej doby rímskej v Pobedime.

Literatura

Javorský, F.,1977: Výsledky archeologického prieskumu v okrese Spišská Nová Ves. In: Archeol. Výsk. a Nál. na Slov. v r. 1976. Nitra, s.138-152.

Javorský,F.,1978: Výskumy a prieskumy Výskumnej expedície Spiš v okrese Spišská Nová Ves. In: Archeol Výsk. a Nál. Na Slov. v r. 1977. Nitra s. 103-117.

Lamiová-Schmidlová M., 1962: Hrnčiarska dielňa z doby rímskej v Šebestovciach, AR XIV, 800, 806, 807, 809-814.

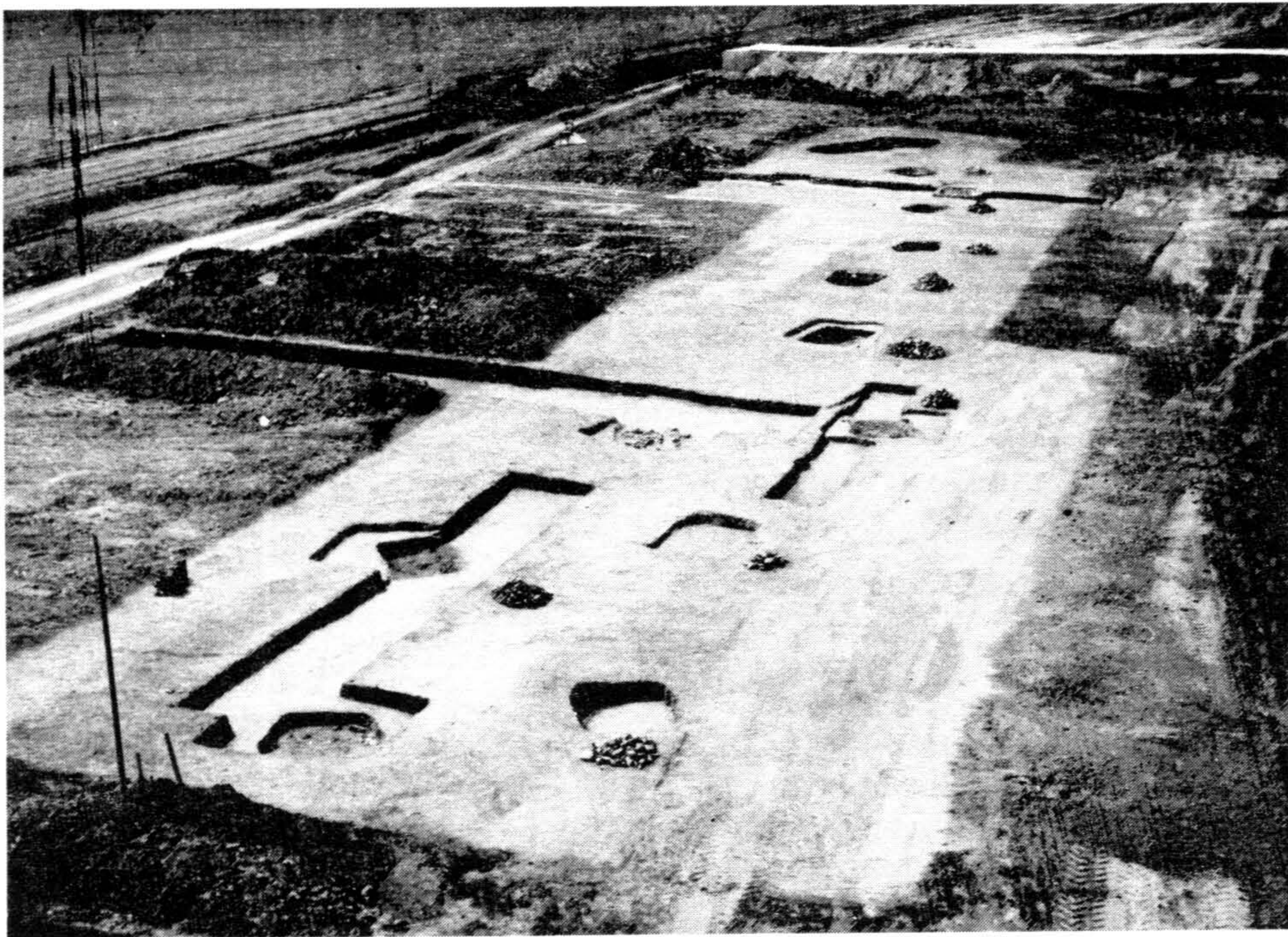
Lamiová-Schmidlová M., 1963: Dve sídliská z doby rímskej na východnom Slovensku, SlA XI, 59-86.

Lamiová-Schmidlová M., 1969: Römerzeitliche Siedlungskeramik in der Südostslowakei, SlA, XVII, 403-501.

Lamiová-Schmidlová M., 1987: Evidence of Iron-Working during the Roman Period in Medzany. SlA, XXXV, s. 27-40.

Roth,P.- Kolník,T., 1986: Pokračovanie výskumu na diaľnici v Pobedime In: Archeol Výsk. A Nál. na Slov. v r. 1985. Nitra, s. 203-205.

Auf der Ansiedlung aus der jüngeren Römerzeit in Pobedim, Bezirk Trenčín, wurden Bauten von Objekten auf dem Ostufer des abgestorbenen Armes des Flusses Váh ermittelt. Es wurden 76 Objekte untersucht, von denen 25 als Herstellungsobjekte betrachtet werden. Die genaue Funktion der Objekte wurde bisher nicht bestimmt.

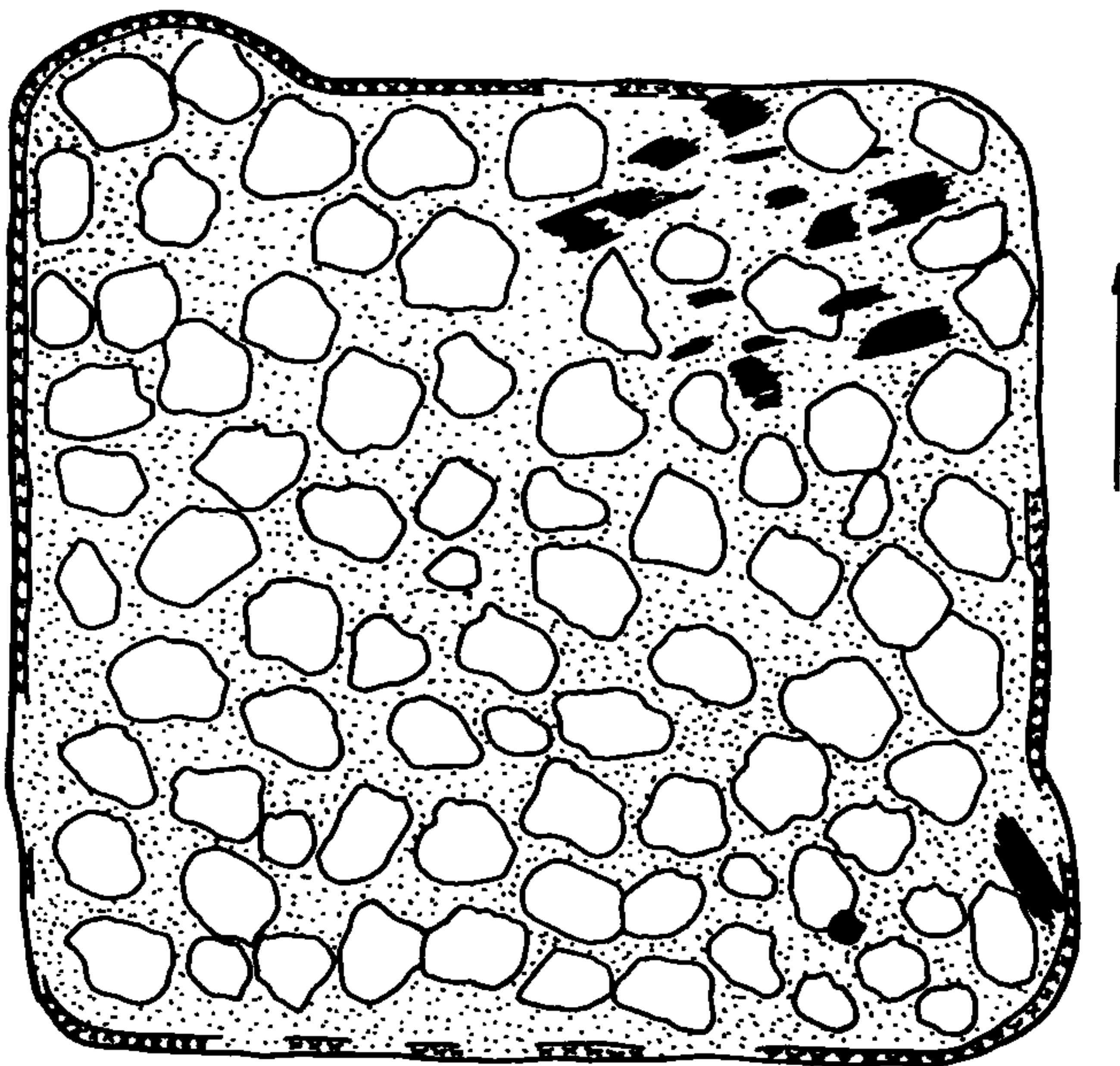
Obr. 1 Celkový pohľad na časť odkrytých výrobných objektov

Obr. 2 Profil objektu č. 11/84 po vybratí

Obr. 3 Podorys objektu č.5/84 po odstránení hornej časti výplne objektu - ílovitej hlíny

Obr. 4 Dno objektu č. 40/84 s dochovanými trámami podložnej konštrukcie